

УДК 336.71

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Пишкіна І.О. Плаксина Є.К. Виробян М.Б.

MODERN STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF INNOVATIVE POTENTIAL OF LUGANSK REGION

Pishkina I.A. Plaksina E.K. Virobyan M.B.

Проведено дослідження підходів до визначення і інноваційного потенціалу регіону, сформульовано поняття «інноваційний потенціал» регіону і обґрунтована його значущість, а також розглянуті чинники, що визначають його стан і розвиток. Дана оцінка діяльності підприємств які за останній час упроваджували інновації. Позначена суть інноваційної політики регіону і області. Розглянуті різні підходи до виділення чинників, що впливають на сукупний-інноваційний потенціал регіону і області. Підкреслена роль університетів в сучасній інноваційній політиці регіону, а також міста Луганськ.

Ключові слова: інноваційний потенціал, інвестиційний потенціал, чинники, розвиток, стан, перспективи.

Постановка проблеми. Головним чинником економічного зростання й забезпечення належного місця вітчизняної економіки у світовій економічній системі є ефективне використання інвестицій та інновацій, які перетворюються на вирішальний фактор соціально-економічного розвитку і відіграють провідну роль у вирішенні економічних, екологічних, соціальних та культурних завдань. У цьому зв'язку особливої актуальності набуває розгляд комплексу питань щодо інвестиційно-інноваційної діяльності міста та регіону і, зокрема, інноваційного потенціалу як системного показника, що характеризує рівень ефективності його у реалізації стратегії інноваційного розвитку.

Надійним підґрунтям для забезпечення ефективності інноваційної діяльності є інноваційний потенціал, який визначає рівень інноваційних можливостей усіх суб'єктів господарської діяльності. Слід зазначити, що питанням формування інноваційного потенціалу в економічній літературі приділяється досить багато уваги, однак існуюча інформація, найчастіше, носить суперечливий характер. Підтвердженням цього є той факт, що поняття «інновацій-

ний потенціал» не має однозначного трактування. Так, у багатьох дослідженнях автори концентрують свої зусилля на вивченні окремих сторін інноваційного потенціалу. Крім того це поняття отожднюється з науковим, інтелектуальним, творчим та науково-технічним потенціалом, що значно спрощує дійсність, а також звужує сферу застосування цієї економічної категорії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням та дослідженням питань з даної проблематики займаються такі відомі українські вчені, як Ю. Бажал, В. Бридун, А. Гальчинський, Н. Гончарова, В. Гусев, Б. Данилишин, С. Кіреєв, В. Онищенко, В. Семиноженко та інші. Однак, незважаючи на велику кількість наукових праць і досліджень з обраної тематики, слід зазначити, що в літературі не існує однозначного визначення поняття „інноваційний потенціал", що в свою чергу свідчить про наявність неоднозначності в розумінні сутності зазначеної категорії. Це значною мірою ускладнює вироблення конкретних практичних рекомендацій з його формування й ефективного використання, таким чином, негативно позначається на кінцевих результатах інноваційної діяльності області, регіону та всьому країні. Тому необхідне проведення подальших досліджень стосовно інноваційного потенціалу [1].

Метою статі є дослідження підходів до визначення інвестиційного і інноваційного потенціалу міста та регіону, формування поняття «інвестиційно-інноваційний потенціал» і обґрунтування його значущості, а також розгляд чинників, що визначають його стан і розвиток.

Виклад основного матеріалу. Економічні, соціальні результати, ефективність поточної діяльності і перспективного розвитку господарств в умовах істотних змін стану зовнішнього середовища, регіональних ринків інновацій і капіталів, що розвиваються, в істотному ступені залежать від управління і оцінки інвестиційними і інноваційними процесами, визначаючого темпи оновлення і модернізації осно-

вних фондів, створення і впровадження базисних і поліпшувачих технічних, технологічних і інформаційних новин з метою підвищення конкурентоспроможності продукції, що випускається, послуг, переорієнтації сировинної спрямованості експорту, що надаються, на експорт оброблювальних галузевих складових.

Зростання значущості інвестиційно-інноваційного процесу привело до необхідності більш глибокого дослідження його ества, змісту і форм взаємодії учасників даного процесу, пошуку шляхів підвищення його ефективності в умовах регіонального розвитку. В економічній літературі існує достатньо багато походів до визначення інвестиційного і інноваційного потенціалів як самостійних понять і вивченню чинників, що впливають на них, але, в той час, немає однозначного підходу до визначення інвестиційно-інноваційного потенціалу.

Суть інвестиційно-інноваційної політики регіону полягає в забезпеченні силами суспільних механізмів інноваційно-відтворювального розвитку на базі використання конкурентних переваг регіону і, перш за все, завдяки нарощуванню його інвестиційного і інноваційного потенціалу.

Серед областей України Луганщина займає одне з провідних місць за чисельністю населення, об'ємами промислового і сільськогосподарського виробництва, науковим потенціалом.[3]

Вигідне географічне положення, близькість до джерел сировини і ринків збуту продукції, багаті

природні копалини, розвинена мережа транспортних комунікацій завжди давали луганській області незаперечні переваги перед іншими регіонами країни.

Традиційними для нашої області були і залишаються добувна і переробляюча галузі, металургія, хімічна і нафтохімічна промисловість, агропромисловий комплекс, видавнича справа.

На жаль, світова фінансово-економічна криза, що вибухнула, нестабільна політична обстановка в країні уповільнили процеси соціально-економічного розвитку.

Проте подальше прагнення мати позитивну динаміку зростання, перш за все економіки області, як основи її соціального розвитку, зобов'язав нас не тільки до прискореного розвитку економіки, а і до участі в міжрегіональному і міжнародному розподілі праці, поліпшенні якості життя, подальшому розвитку, і підвищенні іміджу території.

Для цього у нас є достатній потенціал, який необхідно раціонально використовувати.

На нинішньому етапі розвитку українського суспільства вирішальним чинником економічного і політичного життя стає інноваційний процес. Для більш стрімкого розвитку економіки в Луганській області підприємствам треба активніше залучати інновації. Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації по містах та районах подана в таблиці 1.

Таблиця 1

Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації, по містах та районах

	Впроваджували нові технологічні процеси			Освоювали виробництво інноваційних видів продукції			Придбали нові технології		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Область	10	17	32	17	17	21	2	8	9
міста									
Алчевськ	–	1	2	1	–	–	–	2	–
Антрацит	–	1	2	–	–	–	–	–	–
Брянка	–	1	–	–	1	–	–	–	–
Красний Луч	1	–	1	–	1	1	–	–	–
Краснодон	1	–	2	1	–	1	–	–	1
Лисичанськ	–	–	1	1	2	3	1	–	–
Луганськ	5	5	13	9	7	8	1	4	4
Первомайськ	–	–	1	–	–	–	–	1	–
Рубіжне	–	–	–	2	1	1	–	–	–
Свердловськ	–	2	2	–	–	–	–	–	1
Северодонецьк	1	3	2	1	1	2	–	–	–
Стаханов	–	1	1	–	1	–	–	–	1
райони									
Антрацитівський	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Біловодський	–	1	–	–	1	–	–	1	–
Кремінський	–	1	–	–	–	–	–	–	–
Лутугинський	1	1	–	1	2	2	–	–	–
Новошковський	–	–	1	–	–	–	–	–	–
Міловський	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Перевальський	1	–	1	1	–	1	–	–	1
Попаснянський	–	–	1	–	–	–	–	–	–
Сватівський	–	–	1	–	–	1	–	–	1
Троїцький	–	–	1	–	–	1	–	–	–

Питома вага підприємств області, які впроваджували інновації, склала від 6,0% всіх підприємств в 2005 році до 13,5% в 2011 році. Звичайно, для економічного прориву цього замало.[4]

В шести вищих учбових закладах створено 16 структурних підрозділів НАН України, які займаються інноваційними розробками в різних сферах наукової і виробничої діяльності.

В області до складу інноваційної інфраструктури входить луганське представництво державної бюджетної установи „Східний Регіональний Центр інноваційного розвитку”, Регіональний центр Державного агентства України по інвестиціях і розвитку, луганське регіональне відділення Державної інноваційної фінансово-кредитної установи. У 2010 році створено Обласне комунальне підприємство „Регіональне агентство сприяння інвестиціям”.

В структурі вищих учбових закладів, наукових і науково-дослідних установ є підрозділи, які відповідають за патентування і захист прав інтелектуальної власності. В області працює державний інспектор з питань інтелектуальної власності - офіційний представник Державного департаменту інтелектуальної власності України.[2]

Основна роль у кадровому поповненні наукової еліти області по праву належить вищим учбовим закладам.

На сьогодні в них працюють близько 8 тисяч викладачів і науково-педагогічних працівників.

В області з успіхом працюють наукові колективи (державні і приватні), які упевнено займають свої позиції в конкурентному середовищі. Серед них: НДІ „Гипромашвуглезбагачення”, Інститут стругової виїмки вугілля”, луганський філіал інституту економіко-правових досліджень Національної академії наук України, НДІ техніки безпеки хімічних виробництв”, Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля і інші.

Інноваційну діяльність здійснювали 24 інноваційно-активні підприємства області в різних галузях, а саме: в галузі верстатобудування, в електроприладобудуванні, у виробництві транспортного устаткування, в хімічному виробництві, в легкій промисловості.

Рішенням сесії обласної Ради від 25.09.2008 № 24/10 затверджена «Стратегія економічного і соціального розвитку луганської області на період до 2015 року», в якій одним з пріоритетів передбачений розвиток інноваційного потенціалу.

Для створення сприятливого інвестиційно-інноваційного середовища в Луганській області, ефективного функціонування і зростання економіки регіону за підсумками був підписаний Меморандум про співпрацю з луганською облдержадміністрацією, а представники польських ділових і комерційних кіл, запропонували концепцію луганської Платформи Інновацій. Вона включає наступні складові: комісію по стратегії і моніторингу; інтегратор - обласне комунальне підприємство «Регіональне агентство сприяння інвестиціям»; компанію, що управляє

бізнесом; бізнес-інкубатор; біржу інновацій; інформаційний портал; агентства B2B по обслуговуванню і підтримці бізнесу; ресурсні бази (експертів, лабораторій, виробників деталей і дослідних зразків, програм підтримки, джерел кадрів, підвищення кваліфікації).

Сьогодні в Україні гостро відчувається брак підготовлених кадрів для комерціалізації інновацій, для роботи з інноваторами; для інноваційної ідеї немає підготовлених структур, процедур і інструментів комерціалізації; структури університетів не зовсім підготовлені для обслуговування інноваційного руху і його стимулювання; інноваційний і впровадницький потенціал сильно розпиляв; програма навчання студентів не направлена на інноваційну впровадницьку діяльність і подальшу роботу в бізнесі і т.д. Крім того, за оцінкою зарубіжних експертів, наші менеджери не відповідають європейським критеріям. У зв'язку з цим перед університетами, яких в нашій області 6 і які є структурними елементами регіональної інноваційної інфраструктури, виникає серйозна задача диверсифікації їх діяльності.

Зростання ролі університетів як генераторів і розповсюджувачів знань в сучасній інноваційній економіці вимагає їх реформування в наступних напрямках:

- диверсифікації як напрямів діяльності, так і джерел фінансування;
- активного включення в інноваційні мережі, у тому числі і міжнародні;
- створення в них могутніх центрів досліджень і трансферу технологій;
- зміни критеріїв успіху: від масової вищої освіти до якісного спеціалізованому відповідно до технологічних змінами.

Сьогодні в регіоні та області реалізуються інвестиційні проекти, які в найближчому майбутньому повинні дати конкретний результат. Область заявила про свої можливості і пріоритети, як надійний бізнес-партнер. В перспективних бізнес-проектах є місце для участі і наукових установ області.

Оцінюючи інвестиційно-інноваційний потенціал регіону та області і визначаючи шляхи його зростання, необхідно аналізувати чинники, що впливають на сукупний інвестиційно-інноваційний потенціал регіону. Серед цих чинників можна виділити:

- ефективність регіональної економічної і соціальної політики, що проводиться;
- інвестиційна і інноваційна привабливість регіону та області;
- інфраструктури (інвестиційної, банківської, страховки, торгової);
- наявність системи фінансування наукових робіт і венчурних фондів;
- умови існуючої податкової системи, у тому числі наявність податкових пільг і можливість отримання інвестиційних податкових кредитів;
- рівень інвестиційного і інноваційного ризику в регіоні і області;
- умови для залучення іноземних інвестицій;

розвиненість матеріальної і науково-технічної бази;

нормативно-законодавчі умови в регіоні, у тому числі обмеження антимонопольного, патентно-ліцензійного законодавства;

наявність і умови системи державної підтримки інвестиційної і інноваційної діяльності;

трудова і інтелектуальна потенціал регіону і наявність кваліфікованих кадрів;

фінансовий потенціал регіону і області, прибутковість і рентабельність його підприємств.

Висновки. Розглянувши різні підходи до виділення чинників, що впливають на інвестиційно-інноваційний потенціал, можна відзначити, що тільки при детальному вивченні кожного з чинників, що впливають на інвестиційно-інноваційний потенціал, можна досягти його стійкого інвестиційного і інноваційного розвитку.

Взаємозв'язок і взаємообумовленість інвестиційних і інноваційних процесів в системі розвитку інвестиційно-інноваційного потенціалу піднімає проблему розгляду цих понять не ізольовано, а сукупно, і обумовлює необхідність трактувати інвестиційну і інноваційну політику як єдиного напрямку фінансової політики області і регіону.

Центральна роль в майбутньому процвітанні належить інноваційним інвестиціям, що підвищують продуктивність праці і вкладеного капіталу. Розвиток інновацій здійснюється в умовах накопичення нових знань, створення і продуктивного використання нових технологій.

Література

1. Бутко М. Проблеми реалізації інноваційної моделі розвитку економіки на регіональному рівні // Економіка України. - 2002. - №11. - С.11-17.
2. Бутко М.П. Теоретичні засади економічного зростання в умовах глобалізації та регіоналізації // Регіональна економіка. - 2003. - №4 (30). - С.36-43.
3. Василенко В.Н. К вопросу о классификации региональных экономических систем // Экономика та право. - 2006. - №3 (16). - С.5-12.
4. Василенко В.О., Шматько В.Г. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. За ред. В.О. Василенко. - Київ: ЦУЛ, Фенікс, 2003. - 440с.
5. Гамидов Г.С., Колосов В.Г., Османов Н.О. и др. Основы инноватики и инновационной деятельности. - СПб.: Политехника, 2000. - 323с.

Referense

1. Butko M. Problemy realizacii' innovacijnoi' modeli rozvytku ekonomiky na regional'nomu rivni // Ekonomika Ukrainy, - 2002. - №11. - С.11-17.
2. Butko M.P. Teoretychni zasady ekonomichnogo zrostantnja v umovah globalizacii' ta regionalizacii' // Regional'na ekonomika. - 2003. - №4 (30). - С.36-43.

3. Vasilenko V.N. K voprosu o klassyfykacyu regional'nyh ekonomycheskyh system // Ekonomika ta pravo. - 2006. - №3 (16). - С.5-12.

4. Vasilenko V.O., Shmat'ko V.G. Innovacijnyj menedzhment: Navch. posibnyk. Za red. V.O. Vasilenko. - Kyi'v: CUL, Feniks, 2003. - 440s.

5. Gamydov G.S., Kolosov V.G., Osmanov N.O. y dr. Osnovy unnovatyky y unnovacyonnoj dejatel'nosti. - SPb.: Polytehnika, 2000. - 323s.

Пышкина И.А., Плаксина Е.К., Виробян М.Б. Современное состояние и перспективы развития инновационного потенциала луганской области

Проведено исследование подходов к определению инновационного потенциала региона, сформулировано понятие «инновационный потенциал» региона и обозначена его значимость, а также рассмотрены факторы, которые определяют его состояние и развитие. Дана оценка деятельности предприятий которые в последнее время внедряли инновации. Обозначена суть инновационной политики региона и области. Рассмотрены разные подходы к оценке факторов, которые влияют на инновационный потенциал региона и области. Подчеркнута роль университетов в современной инновационной политике региона, а также города Луганск.

Ключевые слова: инновационный потенциал, инвестиционный потенциал, факторы, развитие, состояние, перспективы.

Pishkina I.A. Plaksina E.K. Virobyan M.B. Modern state and prospects of development of innovative potential of Lugansk region

A study of approaches to the definition of innovation and potential, formulated the notion of "innovation potential" of the region and convertible substantiated its significance, and examined the factors that determine its condition and development. The evaluation of enterprises have recently uprovdzhuvaly innovation. Marked essence of innovation policy in the region and the region. The different approaches to the allocation of the factors affecting the su - Unto - the innovative potential of the region and the region. Emphasize the role of the universities in the modern innovative aspect politics of the region and the city of Luhansk.

Keywords: innovation, potential investment, potential factors, development, state perspective.

Пишкіна Ірина Олександрівна – асистент кафедри економіки підприємства Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Плаксина Євгенія Костянтинівна – студентка Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Виробян Маріам Боріковна - студентка Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Рецензент: Заблудська І.В. доктор економічних наук, професор, директор Луганського філіалу Інституту економіко - правових досліджень НАН України, м. Луганськ, Україна.

Стаття подана 18.12.2013